

בעזהש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בדרשת פרקי אבות

* * *

בסעודת רעוא דרעוין

פרשת אחרי - קדושים

שנת תשס"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תקנ"ו

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דרשת פרקי אבות

מכסא הכבוד עד העולם השפל הזה, והתכלית הוא להרבות פעלים בתורה ובמצוות. ועל זה התחיל, דע מאין באת, מאיזה מקום גבזה נחצבה נשמתך, ולאן אתה הולך, להיכן צריך אתה להחזירה, להתעדן תחת כנפי השכינה, והתבוננות זו יועיל לך, שאי אתה בא לידי עבירה.

וביתר ציאור, כאשר האב מוסר הון רב לבנו, ושולחו דרך ארוכה מעבר לים, כדי לקנות בהם אבנים טובות ומרגליות בזול, ולהחזירו להאב. אם הבן יגיע למקום ההוא, ותחת ללכת לסחור ולקנות, הוא יושב צהאכסניא ואוכל ושותה ומטייל. הלא יאמרו לו מה אתה עושה, וכי חסר דיעה אתה, דע מאין באת, דרך ארוכה שלחו אותך עד כאן, ולאן אתה הולך, הלא אתה צריך לחזור לשולתך, איזה פנים יהיה לך, לשוב צעירוס וצחוסר כל, חגור מתניך לנצל

במשנה (אבות ג-א) עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה. דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת, מטפה סרוחה, ולאן אתה הולך, למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכו' ע"כ. ובמדרש שמואל העיר, למה האריך התנא בכלל ופרטא, שבתחלה אמר כל השלשה דברים ביחד, מאין באת ולאן אתה הולך, ושוב מפרש צפרטיות מאין באת מטפה סרוחה וכו', ורישא דהמשנה לכאורה מיותרת.

ובתב דכמו דצריך להתבונן בשפלות הגוף והחומר, שצא מטפה סרוחה, וסופה למקום עפר רמה ותולעה, כן יש להתבונן גם בגודל מעלת הנשמה שיש לו, חלק אלקי ממעל ממש, שירדת דרך ארוכה

דנרי זהב לעשות מהם מחט צרזל אחד. ולכן לא רצה שהשתדלות הנמרץ הזה שעשו אלה הגבורים יהיה בעבור דבר קטן, רק לתכלית מעולה נכבד, להסיך אותם על מוצח ה' עכ"ל.

ובתב בספר משצנות זהב (שס) דהוא לימוד מוסר נפלא לכל החיים, האדם ששמירת גופו וצריאותו צאה בקשיים גדולים למאד, ואין שיעור למה שהאדם מוטיא עבור צריאותו ושמירת חייו, ואף על פרנסתו נאמר נפשו יציא לחמו, ודאי שצריך לדאוג ולראות שכל זה לא יהיה, עבור תכלית פעוטה ומועטת כהצלי העולם הזה. וכבר נאמר (ירמיה לא-ט) הצן יקיר לי אפרים, ואמרו חז"ל (ויק"ר ז-א) ציוקר ישראל עומדים לי. וממילא צריך ודאי לראות ולהשתדל שלא תצוצו מתנה גדולה ונפלאה זו ששמה חיים, על דברים פעוטים ציותר.

ודהביא שם עוצדא מהגה"צ רבי שלמה וולצה שליט"א שסיפר, שקצוץ של ראשי ומנהלי ישיבות צאו להקמת מנצה לאדם עירי שהיה מנדצ סכומים גדולים מדי חודש בחודשו כדי לתמוך ולהחזיק

כל שעה שאתה כאן לרכוש עוד אצן טובה ועוד מרגליות. וכן הוא ננפש האדם שירדה דרך ארוכה, דע מאין צאת, מהלך של חמש מאות שנה מן הארץ עד לרקייע, וכמו כן מרקייע אחד לחצירו וכו' (חגיגה יג.), והוא רק כדי להרכיש זהם תורה ומעשים טובים הנחמדים מזהב ומפז רב, ולאן אתה הולך, תחצונן מה תציא עמך חזרה, אין מלויין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אצנים טובים ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, כמה גדול תהא הבושה לצוא צידים ריקניות.

ובציינו צדוד המלך, שאמר הכחוצ (שמאל צ כג-טו) ויתאזה דוד ויאמר מי ישקני מצאר צית לחם אשר צשער. ויצקעו שלשת הגבורים צמחנה פלשתים, וישאצו מים מצאר צית לחם אשר צשער, וישארו ויצאו אל דוד, ולא אצה לשתותם ויסך אותם לה'. ויאמר חלילה לי ה' מעשותי זאת, הדם האצנים ההולכים צנפשותם, ולא אצה לשתותם. וצמלצ"ם שם הציא דברי האצרבנאל וז"ל, כי התכליות ראוי שיהיו מתיחסים אל ההשתדלות שנעשה עבורם, כמ"ש המליך, האם זה פועל חכם שיכין כלים משקלם אלפי אלפים

גדולה וצאחריות מופלגת, כדי שמה יותר החזקת תורה וזכויות יהיו מכך לתורמים ע"כ.

וזדו עומק התציעה על האדם, שיתבונן כי עבור תענוגים גשמיים פשוטים, אכילה ושתייה כסף וזהב, לא הוצרכו להוריד נשמה קדושה חלק אלקי ממעל, ולהטריח עצמו כל כך אחר כך בהיים. ודע מאין זאת ולאן אתה הולך, אם נתנו לך חיים בעולם הזה, לא תצוצו אותם עבור פרוטות אחדות, אלא להרבות בהם כבוד שמים, לסגל עצמו צמנות ומעשים טובים, והזוכה לקיים בכל דרכיך דעה, הרי כל רגע חיים, וכל פעולה שעושה, מלאים הם צמנות כרמון.

אמנם יש לומר בזה עוד, ומתחלה נקדים צמנות ה' צפרשתנו, מפני שיצה תקום והדרת פני זקן (יט-לג), אין זקן אלא מי שקנה חכמה (קידושין ל:), דיש לכבוד חכמי התורה בקימה וציהידור. וצגמרל שס דנו, אי הרב יוכל למחול על כבודו. רב חסדל אמר האב שמחל על כבודו כבודו מחול, הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול. ורב יוסף אמר אפילו הרב

את הישיבות הקדושות. ואחר פטירתו הוזמנו ראשי ומנהלי הישיבות לזוא לכבודו להקמת המצבה על קברו. צאותו מעמד סיפר ידיו הקרוב של הנפטר, כינל היה אותו נפטר חוסך פרוטה לפרוטה מהמשכורת שהתפרנס כעובד צעירית בני צרק, ומקמץ מאד בהוצאותיו, הכל כדי שיוכל לתרום סכום גדול יותר להחזקת תורה. ולדוגמל הוסיף ואמר, שגם את התשלום שקיבל עבור הוצאות הנסיעה למקום עבודתו תרס לישיבות, צעוד שהוא היה הולך רגלי הלוך וחזור למקום עבודתו, כדי שיהיה לו כמה שיותר לשלוח ולתרום למען הישיבות.

אחר שסיים אותו ידיל לומר את דבריו, כיצדו אותו שיאמר גם הוא כמה דברים צסס מנהלי וראשי הישיבות שהם היו הנהנים והמקבלים מאותו נדיב שנפטר. ואמר, הנה לאחר ששמענו וקבלנו תמונה חיה כל כך, על האופן של ההקרבה והמסירות של התורמים, שמוותרים על רווחתם והנחתם ועל תענוגי החיים, כדי להחזיק את התורה ולתמוך בה, הרי שצריכים אנחנו, מנהלי המוסדות, לדעת להעריך את הכסף הזה בהערכה נכונה, ולהשתמש בו צזהירות

הוא אזיל לאחוריה עד דהוו מנגפן כרעיה ומתוסאן אסקופתא דבי רב יוסף דמא. אמרו ליה לרב יוסף [שהוא היה מאור עינים ואינו מכיר בדבר], הכי קא עמיד רבא. אמר ליה יהא רעוא דתרום רישך אכולה כרכא [מהיה ראש ישיבת כל הכרך] ע"כ. וכחז צמהרש"א שנתקיים קן, כי צימי אציי היו צ' ישיבות, דהיינו ישיבת אציי וישיבת רבא צ' כרכין, וזרכו רב יוסף שיהיה ראש ישיבה לצ' הישיבות שצ' הכרכין, וכן הוא ליה, כשמת אציי צא ישיבת אציי לרבא ע"ש.

וברבינו חננאל (שס) פירש, די ש אומרים שמהיה בכל הלכה כרבא ע"ש. וזכה שנתקיים זרכתו, דקיימא לן בכל מקום כרבא נגד אציי זולת ציע"ל קג"ס (צבא מניעה כ:). הרי לנו מה כבוד התורה עושה, ששכרו הוא שזכה להרצין תורה צרכים צמדה גדושה, ולא עוד אלא שהלכה נפסק כמותו. ורבא זכה לראות זאת בעצמו, איך נחעלה עבור הכבוד התורה שהנחיל לרבא רב יוסף. ולכן כאשר רבא היה משקה ציי הילולא, חוג רבנן קמו מקמיה, חוג שני לא קמו מקמיה, אמר על זה

שמחל על כבודו כבודו מחול, שנאמר (שמות יג-כא) וה' הולך לפניו יומם. אמר רבא הכי השתא, התם הקדוש צרוך הוא עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא, מחיל ליה ליקריה, הכא תורה דיליה היא [צתמיה, הכבוד תלוי צתורה, ואינו יכול למחול על כבוד התורה שהיא של הקצ"ה]. הדר אמר רבא, איך, תורה דיליה היא דכתיב (תהלים א-ב) וצתורתו יהגה יומם ולילה [כי אם צתורת ה' חפנו וצתורתו יהגה, צתחילה היא נקראת תורת השם, ומשלמדה וגרסה היא נקראת תורתו]. ופריך איני, והא רבא משקי צי הלולא דצריה, ודל ליה כסא לרבא פפא ולרבא הונא צריה לרבא יהושע וקמו מקמיה, לרבא מרי ולרבא פנחס צריה לרבא חסדא ולא קמו מקמיה, איקפד, ואמר הנו רבנן רבנן, והנו רבנן לאו רבנן [אתם חכמים וחשובים צעייניכם שלא עמדתם מפני, ורבנן צציריכם דקמו מפני לאו רבנן נינהו, וצלשון תימה אמר להם] וכו'. אפילו הכי הידור [לנוע מעט כאילו רוצה לעמוד מפניו] מיעבד ליה צעו ע"כ.

ויש לומר עוד צמה שאמר הנו רבנן רבנן, דאיתא בצגמרא (יומא נג). רבא כי הוה מיפטר מנייה לרבא יוסף,

(מכילתא) ע"כ. הרי שמחל משה על כבודו ושימש את אהרן וזקני ישראל.

וגראה ליישב, דהנה בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סימן לד)

כתב, דיש להסתפק בחיוב כבוד תלמיד חכם שחייבה תורה, אם הכבוד הוא להתורה, שכמו בתורה כתובה על ספר נריך ליתן לה כבוד, כך חייבה תורה ליתן כבוד להתורה שבאדם שלמדה, אבל להאדם עצמו לא שייך חיוב הכבוד. או דהכבוד חייבה התורה ליתן להאדם שהשיג בעמלו בכחו ובכשרונותיו שנתן לו השי"ת את חכמת התורה, ולא להתורה שבו, דלא נחשב זה בעין כמו בכתיבה על ספר, רק להאדם שנתגדל כל כך שהשיג חכמת התורה, החשיבתו תורה וחייבה שיתנו לו כבוד. וכתב דיש לפרש צוה מה דמתחלה אמר רבא שהרצ שמחל על כבודו אין כבודו מחול, כי היה סבור שהכבוד הוא להתורה שבו. והדר אמר שיכול למחול משום דתורה דיליה היא, דקוצר שהכבוד הוא להאדם על שהשיג בעמלו בכחו ובכשרונותיו חכמת התורה, ונחשב מחמת זה תורה דיליה, ויכול למחול ע"כ.

אך יש לומר דאפילו אי נימא כהנ"ל שחיוב כבוד להחכם, הוא עבור

בלשון נוחותא, הני רבנן רבנן, הני דקמו מקמיה וזוהרו בכבוד התורה, הם יזכו להיות רבנן, להרצין תורה לרבים ולהיות הלכה כמותם, והני רבנן לאו רבנן, אותן רבנן שלא קמו מפניו, הם לא יזכו להיות רבנן כמו הראשונים.

ובגמרא שם מייתי עוד עוזאל,

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי לודק שהיו מסובין בצית המשחה בנו של רבן גמליאל, והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם, נתן הכוס לרבי אליעזר ולא נטלו, נתנו לרבי יהושע וקיבלו. אמר לו רבי אליעזר, מה זה יהושע, אנו יושבין ורבן גמליאל עומד ומשקה עלינו. אמר ליה מנינו גדול ממנו ששמש, אברהם גדול הדור היה, וכתוב צו (בראשית יח-יח) והוא עומד עליהם. ושמה תאמרו כמלאכי השרת נדמו לו, לא נדמו לו אלא לערביים, ואנו לא יחא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו ע"כ. ובמפרשים העירו למה לא הביא גם מנשה רבינו, דכתיב (שמות יח-יב) ויצא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלקים. וברש"י ומשה היכן הלך וכו', אלא שהיה עומד ומשמש לפנייהם

הוא מוכרח לוותר על שלו לטובת העולם, כי לאנשים דעלמא הוא לטובה גדולה מה שעומדים צפני תלמיד חכם. [וצאמת מצואר כן להדיא בחינוך (מנזה רנו) שכתב, ו"ל משרשי המנזה, כי עיקר חיי האדם בעולם הם צשציל החכמה, כדי שיכיר את צוראו, ועל כן ראוי לצני האדם לכבד את מי שקנה חכמה, ומתוך כך יתעוררו גם אחרים לקנות חכמה ע"כ].

ופייה אמנם נראה, דכיון שכבר נזתה התורה כן, ויש מנזה צדבר לכבד תלמיד חכם, שוב אם אחד מכבד תלמיד חכם צשציל לקיים מנזת השי"ת, שוב לא יבא התלמיד חכם מזה לידי שום התנשאות, דאין שום דבר רע נשתלשל מקיום מנזה צשום נד אפילו צכמה וכמה השתלשלות. ואם כן איך אפשר דממה שמקיים אחד המנזה כרצון השי"ת, יבא האחר ח"ו מזה לידי התנשאות, וודאי זכות המנזה מגין שלא יצמיח מזה שום דבר רע לשום אדם צבעולם, רק אדרבה זוכין עם כל זה ליראת שמים, כמו שמסיים הקרא ויראת מאלקיך וגו' ע"כ.

ואם כן גם אי חיוב כבוד התורה משום עמלו צתורה, אין זה

שהשיג בעמלו להחגל צחכמת התורה, החשיצתו תורה וחייצה שיתנו לו כבוד, אף על פי כן אין לו כח למחול. והוא על פי מה שכתב צספר זהב צבא להמהרש"ג צפרשתנו, דלכאורה קשה דהתורה נזתה לכבד תלמיד חכם, הלא איתא צגמרא (עירוצין נד.) על פסוק (צמדצר כא-כ) ומצמות הגיא, דתלמיד חכם שעוסק צתורה אם יש לו התנשאות הקצ"ה משפילו. וגם איתא שותרתו מסתלקת ממנו, שמים מניחין מקום גצוה והולכין למקום נמוך, ולכן נמשלו דצרי תורה למים (תענית ז.). ואם כן זה שתלמיד חכם רואה שהכל נוהגין צו כבוד ועומדים מפניו, יכול לגרוס לו התנשאות וגאות, ואם כן למה זה נזתה התורה כן, הלא היה טוב לו יותר אילו לא היו עומדים מפניו.

וכתב דנהי דצאמת לו לעצמו אין הדבר טוב מה שמכבדים אותו ועומדים מפניו ויוכל הדבר להזיק לו, אצל מכל מקום לאחרים הרואים הוא מעלה גדולה, שעל ידי זה יגצרו חיילים גם הם ללמוד התורה. ולכן אף שלהתלמיד חכם בעצמו אין הדבר לטובה, כי יוכל לגרוס לו התנשאות וגאות, מכל מקום

לכבודו, עזרו שיתעוררו בני אדם לעשות כמותו ולקנות חכמה ולעמול עליה, שהרי ניתנה לו צמתנה, ושיפיר היה יכול למחול על כבודו, ואין ראייה ממנו לשאר החכמים. אמנם הצרהם אצינו שתורתו רכש לעצמו צעמל ויגיעה רבה, שהכיר מעצמו את צוראו בן שלש שנים, ונעשה זקן ויושב בישיבה (יומא כח:), וזכה אשר שתי כליותיו היו מצויות אותו, ויועצות אותו, ומלמדות אותו חכמה כל הלילה (אבות דרבי נתן לג-ה). ואם כן המכבדים אותו הראו לדעת כי זהו הדרך שצריך האדם לדבק בו, ואף על פי כן מחל על כבודו, ממנו נוכל ללמוד שהרצ שמחל על כבודו מחול.

עוד יש לומר, דהנה בגמרא (עבודה זרה יט.) אמר רבא בתחלה נקראת התורה על שמו של הקב"ה, ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר כי אם צתורת ה' חפצו וצתורתו יהגה יומם ולילה ע"כ. אמנם יש מדרגיגה יתירה על זה, והוא בהקדם מה שמצינו במשה רבינו, שצכל התורה משעה שנולד משה, אין פרשה שלא הזכר בו שמו, חוץ מפרשת תצוה. וכתב בצעל הטורים (שם) דזהו משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת

כבוד עצמי לכבודו עזרו מה שהשיג, אלא להורות צוה לאחרים, שילמדו מזה שמכבדים אותו, אשר זהו תכלית הגרסה המתבקש מכל אדם להתגדל בתורה, ולתכלית האחרים צוה ה' לכבודו, ואם כן אין הוא הבעלים על הכבוד הזה שיוכל למחול אותו, ולגרע צוה רצון התורה, שממנו יראו וכן יעשו. וצוה פליגי, דמאן דאמר הרצ שמחל על כבודו מחול, סצירא ליה דחיוב הכיבוד שצביל חשיבותו שזכה למעלה גדולה בתורתו, ואם כן יכול למחול על כבודו. ומאן דאמר שאינו יכול למחול על כבודו, הוא משום דתכלית חיוב כיבודו אינו עזרו עצמו, אלא ללמד ולעורר צוה אחרים לעשות כמותו, לעמול על חכמת התורה, וכיון שחיוב הכבוד הוא לצורך האחרים, אין הוא יכול למחול על זה.

והנה במשה רבינו אמרו חז"ל (מדרים לח:) אמר רבי יוחנן בתחלה היה משה למד תורה ומשכחה עד שניתנה לו צמתנה שנאמר (שמות לא-יח) ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו צהר סיני ע"כ. ואם כן כל התורה שהשיג, לא היה מעולם שקידתו ועמלו, שהרי לא למד יותר מארבעים יום. ואם כן לא שייך

דוד לשתתסם. ומשני דלא אמרינהו משמייהו, אמר כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו וכו', ומאי ויסך אותם לה', דאמרינהו משמא דגמרא ע"כ (עיין מהרש"א שם).

ואמור הוא ז"ל הטעם, כי כל תלמיד חכם המייגע עצמו ומחדש חדושי תורה, מכל מקום הוא גוף חוץ צד מה מהתורה הק' בעצמותה, לכן נזכר שמו על הלכה שזכה פלוני, מה שאין כן המוסר נפשו, הוא כעין דליתיה ממש, וכל חיותו נדבק בתורה הק' בכל האפשרות, לכן נעשה מזה התורה הק' עצמה צלי שום גוף כלל. וכן היה גבי משה רבינו, הגם שהיה תמיד מלא דביקות, מכל מקום נקרא מחזיו ולמטה איש (מדרש תהלים ז-ה). אמנם כשמסר נפשו עבור כלל ישראל באומרו מחני נא, זכה להידבק כולו בתורה הק', שלא נקרא צחינת איש כלל, רק הוא התורה הק' ממש, לכך נאמר ואתה תצוה, ואתה הקרב, כיון שהוא ממש התורה הק' ע"כ (הוצא צם' שפתי דייק פ' תצוה. וכעין זה צם' זרע קודש שם, וצפרי דייק שם צם' הרה"ק מאיצינא ז"ל).

(שמות לז-לז), וקללת חכם אפילו על תנאי צאה (מכות יא.), ונתקיים בזה ע"כ. ומקורו בזהר הק' (פ' פנחס רמו.).

והקשה החידושי הרי"מ, וכי מה נדוד חטא היה בזה למשה שביקש רחמים על כלל ישראל, ומסר עצמו למיתה עליהם (ברכות לז:). ובזה"ק (ח"ג רמד:) שלא הניח משה להקב"ה עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא ע"ש. ואם כן למה יגרע שמו אפילו בפעם אחת, על אשר הערה נפשו למות לכפר על בני ישראל, זו תורה זו שכרה.

ואמור לבאר, שזה שלא נזכר שמו של משה הוא למעליותא ולא לגריעותא ח"ו, והוא על פי מה שאמרו חז"ל (בבא קמא ס.). צאה דנאמר צדוד, ויתחזה דוד ויאמר מי ישקני מים מצור בית לחם וגו', טמון צאש קא מיבעיא ליה, אי כרבי יהודה אי כרבנן [אשר בשער, סנהדרין זקני השער. ומעשה צא לפניו צמחנה ששרפו אנשיו גדיש של ישראל, והוצרך לשאול הלכה אם חייבים לשלם כלים הטמונים בתוכו]. ופשטו ליה מאי דפשטו. ופריך לפי זה מאי לא אציה

עם הפה שלו שוין ומתאימין יחד, צלי מסך המצדיל.

ובזה נצא אל המכוון, כי על הקצה' אמרו שם, שיכול למחול על כבודו, דעלמא דיליה ותורה דיליה, ואם כן יש לומר דגם משה שזכה להצטטל כליל לה', עד שתורתו לא נקראת על שמו, שאין עוד מסך המצדיל, ונתעטס כולו זה', הוא יכול למחול על כבודו, ואין הוכחה ממנו על שאר החכמים. ולכן הביא מאצרהם אצונו שלא זכה למדריגה זו, וגדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממנה שנאמר באצרהם (חולין פט.), ואף על פי כן מחל על כבודו, ויש ראייה שכבודו מחול.

והנה צמעשה של דוד שהתאווה לשמות, ויצקעו שלשת הגבורים וישאצו ויצאו אל דוד, ולא אצה לשמותם, ויסך אותם לה'. איתא צירושלמי (סנהדרין ז-ה) צר קפרא אמר חג הסוכות היה וניסך מים ע"כ. ונראה לשלצ הפשט עם הדרש יחד, שנתאווה דוד לשמות מים, והם מסרו נפשם להציא לו המים, ולא רצה לשמות, ועשה צמה וניסך אותם לה' לניסוך המים. ונראה דאיתא

ובזה נראה לפרש הכתוב, ויתן אל משה ככלותו לדבר אמו זהר סיני (שמות לא-יח). והיינו שכאשר דבר ה' עם משה, לך רד כי שחת עמך וגו', ואלכלם ואעשה אותך לגוי גדול (לד-ז), ומשה רצינו מסר עצמו אז למיתה ואמר מחני נא מספרך, והיה מוכן לבלות נפשו עבור טובת ישראל. וזהו 'ככלותו' לדבר אמו, שהגיע משה למדריגת מסירת נפש, לבלות אותו ולא הכלל ישראל, אז זכה 'ויתן אל משה', נעשה משה ותורתו אחד, כי אין עוד גוף המפסיק, שנתצטל כליל לה', ואז קיבל התורה צמתנה.

ובאשר דיצרו מרים ואהרן על משה, ויאמרו הרק אך צמעשה דבר ה' הלא גם צנו דבר (צמדבר יז-א), ומהו מעלתו של משה יותר ממעלתינו. השיב ה', שמעו נא דברי, אם יהיה נציאכם, ה' צמררה 'אליו' אתודע, צחלוס אדבר צו, שאר הנציאים יש להם עוד ישות צפני עצמם, ויש עוד גוף המפסיק צינו וצין נשמתו, וצמררה 'אליו' אתודע. לא כן עצדי משה, הוא צטל כליל לה', ואין לו מציאות כלל, פה אל פה אדבר צו, הוא כציכול כהשכינה עצמה, ושכינה מדצרת מתוך גרונו, והפה שלי

לפרש על פי דרך הנסתר, עם הקדמת הקול אריה הג'ל, צדציקות נפלא ע"כ.

ובבזו כן היה בשלשת הגזורים הללו שמסרו נפשם לכבוד מלכם ורצם דוד מלך ישראל, והשליכו גיוס מנגד, למסור נפשם למות לכבוד התורה. אמנם הדבר חרה לדוד, שכיון שלא היו מחוייבים בזה, אין להם לעשות כן, כי אלמלי נהרגו לא היו יכולים לקיים עוד מצות ה', והרי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא (אבות ד-כא). והמוסר נפשו לסכנה במקום שאינו מחוייב, גם במקום שישראל רשות לזה, הרי זה מורה שלא מחשיב כל כך ימי החיים שלו בעולם הזה, צריצוי קיום מצות ה' שיוכל לזכות רק בעולם הזה.

והנה חז"ל אמרו דהמים התחתונים נקראו מים הצוכים, לפי שבשעה שחלק הקב"ה את המים, נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים צוכים, ואמרו אןן בעינן למיהוי קדם מלכא. ולפיכך הצטיח להם שיקרבו במלח על גבי המזבח וינסוך המים בחג (עיין רש"י ויקרא

בגמרא (ברכות סא:): בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה, זמן קריאת שמע היה, והיו סורקין את צשרו במסרקאות של צרזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן. אמר להם כל ימי הייתי מנטער על פסוק זה בכל נפשך (דברים ו-ה), אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו ע"כ.

ובתב בספר בית הלחמי (ח"א כח.), שמעתי מהגה"צ בעל אמרי יחזק ז"ל, שאמר להרה"ק בעל אמרי יוסף ז"ל מספינקא, כשהיה אללו על שצ"ק, בשם הגה"ק הקול אריה ז"ל, שפירש שתלמידי רבי עקיבא לא ראו עליו שיהא שמה בשעת מסירת נפשו, ותמיהו האין יתכן זאת. והשיב שעד עכשיו שלא הייתי צריך למסור נפשי בפועל, הייתי יכול למסור עצמי בכח כל יום, מה שאין כן עכשיו שבא לידי בפועל, כבר לא אוכל לקיימנו עוד. וזה שאמר ועכשיו שבא לידי ולא אקיימנה, לא אוכל לקיים יותר, ועל זה הצטער רבי עקיבא לפני תלמידיו. ואמר לו הבעל אמרי יוסף ז"ל, מרגליות טובה היתה צידך, ואחר כך בשלש סעודות האריך הרה"ק ז"ל

מלכא תדיר, והמים התחתונים מקורצים לה', הן צמיעוט השנים, והן צמיעוט כמות המים.

וביארנו כבר במקום אחר, כי צהיות שיפה שעה אחת צתשובה ומעשים טובים צעולם הזה מכל חיי העולם הבא, הרי המים התחתונים עומדים צמעלה יתירה מהמים העליונים, כי העליונים יש להם תענוג עולם הבא, עומדים קמי מלכא, אצל אין צהם עצודה וקיום מנזות ה'. לך כן המים התחתונים, שצהם יקיימו מנזות ה' למטה, על כל קרבנך תקריב מלת, וגם ניסוך המים, ויפה להם שעה אחת בלבד צמעשים טובים מכל חיי העולם הבא. ועצור קיום מנזות אחת, אפילו רק לזמן קצר, כדאי הוא כל צריאתם על אלפי שנה, כי אפילו שעה אחת דייקא צמעשים טובים חציבה מכל חיי העולם הבא. (עיין שמן ראש ח"א דף ר' ודף רעט).

ובזה נראה לצאר הכתוב, קול ה' על המים, א-ל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים (תהלים כט-א), והכוונה כי מקול ה' שדיצר על המים, שלא יצכו על ירידתם למטה, כי קיום מנזות צתחתונים חציב וחשוב

הרי לנו שתי מעלות צהמים, הם הצינו כי אין כדאי להצבראות צתחתונים, ולירד ממקום גבוה לעולם השפל הזה, והשתוקקו להשאר למעלה יחד עם המים העליונים, עד שצכו ואמרו אכן צעינן למיהוי קדם מלכא, וכמו שאמרו חז"ל (אבות ד-טו) יפה שעה אחת קורת רוח צעולם הבא מכל חיי עולם הזה, ויותר נוח להם התענוג להיות למעלה סמוך להצב"ה, מכל התענוג שיכול להיות להם צעולם הזה. אך כשגילו להם כי יש צירידה זו מקום לעשות רצון קונם, צקיום מנזות ניסוך המים והקרבת הקרבנות, הסכימו לירד למטה.

ולבאורה יפלא, וכי צזה נחה דעתו של המים, שצבעוד כמה אלפי שנה אחר הצריאה, יתנו מהם על המוצח צשתי המקדשות עד שיחרצו, הרי עדיין יש להם לצכות על העולה שנעשה להם, שהרי המים העליונים ישארו לעולם קדם מלכא, והצתי מקדשות עמדו רק פחות מאלף שנה. ועוד הא המים התחתונים שהגיעו על המוצח, המה כטיפה מן הים נגד שאר המים התחתונים שלא צאו על המוצח, ואם כן גרועים הם מהמים העליונים, שכולם הם קדם

וזזה הרגיעו אותם ונתרנו, כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. ואם כן מזה תוכלו ליקח לקח, שלא היה לכם להכנס במקום סכנה בפועל אפילו לצורך דבר טוב.

וזדו עומק כוונת התנא, דע מאין באת ולאן אתה הולך, הנשמה שלך היתה בגבהי מרומים, חלוצה תחת הכסא כבוד, במקום אשר שעה אחת קורת רוח יפה מכל חיי העולם הזה, והורידו אותה למטה לעולם הזה, כי יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, וכאשר תתבונן מאיזה מקום באת, ולאן אתה הולך חזרה, אז תנצל ימי חיי נפשך, ואי אתה בא לידי עבירה.

יותר מהעולם הבא, קול זה של הקצ"ה מרעים בקול רעש גדול גם לצני אדם, שיצינו מעלת תכלית החיים, לנצל כל רגע לקיום מצותיו, כי הרי גם שעה אחת במעשים טובים חצי מעולם הבא, מכל שכן שעות רבות וימים ושנים. ומקול ה' על המים, צוה א-ל הכבוד הרעים, אשר ה' על מים רבים, עבודת ה' וקיום מצותיו, הם חשובים יותר מהמים רבים שנשארו למעלה.

ולכן כאשר ראה דוד שהגזורים הללו נכנסו למקום סכנה, וזלזלו בחייהם, לקח המים הללו שהציאו וניסך אותם לניסוך המים, להורות להם שיתבוננו, הלא המים הללו היו צוכים, אגן צעינן למיהוי קמי מלכא. ומה היה הנחמה שלהם, ניסוך המים,

במעודה שלישית פרשת אחרי - קדושים

ע"כ. וכמו שבגשמיות הארצות יש חילוקים שונות במהותן, כן היא גם ברוחניותם, ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות (כלים א-ו), וארץ העמים טמאה, אבל גם ציניהם יש הרבה מדריגות זה למטה מזה. ואיתא במדרש רבה (במדבר כ-כב), וישב ישראל בשטים, ויחל העם לזנות אל זנות מואב (כה-א), במזרים לא נפרצו בעריות, שכן כתיב (שיר ד-יב) גן נעול אחותי כלה אלו הזכרים, גל נעול מעין חתום אלו הצמולות. ותדע לך שהרי אחת היתה ופרסמה הכתוב, וינא בן אשה ישראלית (ויקרא כד-י). וכל אותן ארבעים שנה לא סרחו במדבר עד שבאו לשטים וכו'. יש מעינות שמגדלין גבורים ויש חלשים, ויש נאין ויש מכוערין, ויש לנועין ויש שטופין בזמה, ומעין שטים של זנות היה, והוא משקה לכדוס וכו' ע"ש. הרי די ש מקומות הגורמות בטבעה לחטא. וכמו כן מזרים היא הארץ הנמוכה והפחותה בטומאה, עד שנקראת בשם התואר ערות הארץ. ואמרו (תנא דבי אליהו ז), אין לך אומה בעולם שהיתה שטופה בדברים

כמעשה ארץ מזרים אשר ישבתם זה לא תעשו וגו', ובחוקותיהם לא תלכו (יח-ג). ויש להבין דהוי ליה למימר כמעשה 'יושבי' מזרים לא תעשו, וכמו שפירש בתרגום, כעובדי עמא דארעא דמזרים וכו'. ולמה אמר כמעשה 'ארץ' מזרים.

וגראה בהקדם לבאר הכתוב, כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה, לא כארץ מזרים הוא וגו', אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק, והארץ אשר אתם עוזרים שמה לרשתה וגו', למטר השמים תשתה מים (דברים יא-י). ויש להבין למה עשה ה' ככה, שאין מטר יורד בארץ מזרים, ומה זה בא ללמדנו.

ויש לומר דהנה משה אמר להמרגלים, וראיתם את הארץ מה הוא, ואת העם היושב עליה, החזק הוא הרפה, המעט הוא אם רב (במדבר יג-יח), וברש"י יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים, יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין

גם אחס להיות דוגמאה, שקועים
בטומאת ערות הארץ, ולא ירד עליכם
שפע של טהרה.

והנה ה' עשה שמחת פירות הארץ
הוא על ידי מטר מן השמים,
כי צהיות שהארץ החומרי והמקוללת
מוציאה הפירות, וממנה נעשה דמו
ובשרו של אדם, ואם כן הרי הוא
עצמו נעשה מהותו חתיכה דאיסורא.
על כן טבע הארץ שלא ממחית עד
שירד מים טהורים עליה מן השמים,
ועל ידי זה מעורב בו טוב ורע,
ויכולים להעלותם כאשר אוכלם לשם
שמים, כי יש בטבעו גם חלק טוב של
טהרה. לא כן ארץ מצרים, שגם המים
שממחת הפירות, לא בא מן השמים,
אלא מהמים המגושמים למטה, על כן
האוכל כולו גשמי, וממנה נעשה דמו
ובשרו של האוכלו, על כן גם הוא
נעשה כמותו, מגושם בתכלית
הגשמיות. וזהו מעלת הארץ אשר אתה
בא שמה, כי למטר השמים תשתה
מים, שמים טהורים מן השמים
משפיעים צמיחת המאכלים, וממילא
יכולים להעלותם בקדושה.

ואבור הכחוצ צפרשתנו, קדושים תהיו
כי קדוש אני ה' אלתיכם, איש

מכוערים בכשפים וצזימה וזכל מעשים
רעים אלף המצרים זלזד.

והנה אמרו חז"ל (סנהדרין נט:): רבי
שמעון בן חלפתא הוה קא
אזיל באורחא, פגעי ציה הנך אריותא,
והו קא נהמי באפיה [לאכלו], אמר
(תהלים קד-כא) הכפירים שואגים לטרף.
נחיתו תרתי אטמאתא. חדא אכלוה
וחדא שבקוה, אייתי ואתא לצי
מדרשא, צעו עלה דבר טמא הוא זה
או דבר טהור. אמרו ליה אין דבר
טמא יורד מן השמים ע"כ. ואם כן
מטר היורד מן השמים הוא טהור,
ויורדת מים טהורים מן השמים לרוות
את הארץ. ורצה ה' להורות שהשפעת
טהרה מן השמים יורדת לכל העולם,
אבל במקומות המשוקעות בטומאת
ערות הארץ, שם לא יורד טהרה.
וממנה ילמוד כל אחד לעצמו, שכל
זמן שהוא משוקע בטומאה כזו, ימנעו
ממנו מן השמים שפע של טהרה.

ולכן אמר כמעשה ארץ מצרים לא
תעשו, כי מעשה ארץ מצרים
הוא להשקות השדה ממי נילוס, ולא
יורד עליה מטר מן השמים, להורות
כי במקום טומאה לא ירד מן השמים
עליה דבר טהור. וכמו כן לא תעשו

עצמם מן החטא. כי יש שעבודתו
 צביתו צמורה ותפלה, ויש שעבודתו
 בחוץ צין הגויים, ולהשמר מלמור אחר
 לבצו ועיניו. ומטו משמיה דהרה"ק
 בעל שומרי אמונים ז"ל שאמר, כי
 צהיותו הולך צרחות העיר צפעסט
 לילך להמקוה, וחנות העיר היו
 מפורסמים צפריעות, ולא נשא עיניו
 על הדרך. והפליט ואמר, כי חנות
 עיר פעסט קידשו אותו יותר
 מהטבילה צהמקוה. ולכן אל תירא
 מרדה מצרימה, שיהיה לבני ישראל
 ירידה שם, ואדרבה יהיו שמורים גם
 שם, וממילא יתעלו ויזדככו שמה, ולגוי
 גדול אשימך שם.

ופייהם עלה, ויוסף ישית ידו על
 עיניך, כי קדושת האצות
 עמדו ליוסף צעת נסיון שלא נכשל,
 ונראה לו דמות דיוקנו של אציו, ומנע
 עצמו מן החטא (סוטה לו:). וצוה
 שעמד יוסף צצדקו, השריש כח
 הקדושה גם להדורות הצאים אחריו
 שמה. וכמו שאמרו צמדדש רבה
 (ויקרא לב-ה) יוסף ירד למצרים וגדר
 עצמו מן הערה ונגדרו ישראל
 צזכותו. שרה אמנו ירדה למצרים
 וגדרה עצמה מן הערה, ונגדרו כל
 הנשים צזכותה ע"ש. וצנחת ישראל

אמו ואציו תיראו ואת צצמותי
 תשמורו אני ה' אלקיכם (יט-צ).
 וצרש"י קדושים תהיו, הוו פרושים מן
 העריות וכו' ע"כ. ויש להצין סמיכות
 המצות, שמסיים עלה, איש אמו ואציו
 תיראו וגו'. ונראה כי צירידת יעקב
 למצרים אמר לו ה', אל תירא מרדה
 מצרימה כי לגוי גדול אשימך ה', אנכי
 ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם
 עלה, ויוסף ישית ידו על עיניך
 (צראשית מו-ג). ויש לומר הכוונה, כי
 הנה יעקב ידע גם עד עתה גזירת
 הגלות, כי גר יהיה זרעך צארץ לא
 להם (צראשית טו-ג). אמנם לא ידע
 לאיזה ארץ כוונה הכתוב. וכעת כאשר
 ראה והשיג, שזהו התחלת קיום
 הגזירה, שיהיו משועבדים צארץ
 מצרים, המקום הפחותה ציותר
 צצעולם, ערות הארץ, כאצ לבו מה
 יהיו שם עם צניו, איך יוכלו להחזיק
 שם מעמד שלא יהיה להם ירידה,
 הלא יתערבו צזרע מצרים, וישתקע
 קדושת ישראל.

על כן אמר לו ה', אל תירא מרדה
 מצרימה, שיהיה לך ירידה שם, כי
 איך הקצ"ה צא צצרוניא עם צצרוניו,
 ואם ירצו להשאר צקדושתם, יוכלו שם
 להתעלות עוד יותר, צמה שישמרו

ממזרים וגו', היתה יהודה לקדשו, שלא היה אחד מהם פרוץ צערוה (מד"ר ס). ועל כן אמר ה' ליעקב, 'ויוסף' קדושת יוסף שעמד בנסיון במזרים, יפעול על הדורות הבאות, ש'ישית ידו על עיניך', להעצים העינים מראות צרעה, ויגדרו עצמם מן הערוה.

ופירשו מה שאמר יוסף לחיו, אחס חשבתי עלי רעה, אלקים חשבה לטובה, למען עשה כהיום הזה להחיות עם רב (בראשית נ-ג). כי צעת הנסיון נאמר, ויהי 'כהיום הזה' ויצא הציתה לעשות מלאכתו וגו', וינס החוזה (לט-י). וזוה השריש כח הקדושה לכל ישראל במזרים, שיוכלו גם המה לעמוד בנסיון כאשר יתרמי להם מצב כזה. ואם כן היתה ירדת יוסף למזרים טובה רצה להכלל ישראל, שהשריש בהם חיי קדושה במזרים. והגם שאתם חשבתי רעה, אלקים חשבה לטובה. ומהו הטובה, למען עשה 'כהיום הזה', שיוכלו כל ישראל לעשות כפעולתו צעת הנסיון של כהיום הזה. וזוה נעשה ונשרש במזרים הכח להחיות עם רב, שיוכלו לחיות שם חיי קדושה.

והנה הכתוב קורא להכלל ישראל, בשם בני יוסף, וכמו שנאמר גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה (תהלים עז-טז). ובתרגום צניח לרוליד יעקב וזן יוסף. וכמו כן אמר, רעה ישראל האזינה נוהג כלאן יוסף (שם פ-ג). וברש"י כל ישראל נקראים על שם יוסף, לפי שהוא פירנסם וכלכלם צימי הרעב ע"כ. ונראה דלח רק מפני שזן אותם במזרים בלחם הגשמי אנו נקראים צניח, אלא גם בשביל שהחיה אותנו בקדושתו, שלא יתערבו בגויים, אנו נקראים צניח. ועל דרך כל המלמד בן חצירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט:). ואמרו (בבא מציעא לג.) כי אצידת רבו קודמת לאצידת אציו, שאציו הביאו לחיי העולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מציאו לחיי העולם הבא. ולכן אנו נקראים בתואר בני יוסף.

וזדו שאמר הכתוב, קדושים תהיו, הוו פרושים מן הערוה, כי קדוש אני ה' אלקיכם. והעצה לזה הוא, איש אמו ואציו תיראו, על ידי כח האצות הקדושים תוכלו לצוא לידי יראת חטא. ויוסף מחייב את הרשעים (יומא לה:). ועוד עצה לזה הוא, את שבתותי תשמרו, להקדיש את יום

לא נטוו כלל על עון עריות, ולא ניתנה תורה למלאכי השרת, ואין הם רריכין כפרה. וגם בני ישראל אין מקריצין קרבנות על עון מלאכים, ואם כן למה תלו כאן כפרת השעיר המשלח צמעשה דעוחא ועזאל.

וגראה דטמון צזה מליצה לעורר רחמי שמים על קיטרוג שלמעלה על עונות צית ישראל. שגלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך, ומי מעכב, שאור שצעיסה ושיעבוד גליות (צרכות זי). והראה על זה הוא, שהרי גם מלאכי מעלה כשירדו למטה וראו את צנות האדם נכשלו, ומה יענו אזוי קיר, אם צאריזם נפלה שלהבת, הלא אנת נורא ואנא צישראל. — ומצינו צמכת צכורות שאמר ה', ועצתי צארץ מצרים צלילה הזה והכיתי כל צכור צארץ מצרים (שמות יז-יז), אני ולא מלאך אני ולא שרף. ומצואר צכצצי האר"י הק', כי טומאת מצרים היתה כל כך גדולה, שאפילו מלאך היה יכול לירד מקדושתו, ורק השי"ת אש אוכלה הוצרך לירד צעצמו למצרים לעגשם ע"כ.

ופירשו צזה מאמרם (צבת פח:), צשעה שעלה משה למרום,

הצבת ליומא דנשמתינ, יום של צציקות צקונו, והתצוננות צכוצתו צעולמו, על ידי זה תוכלו להגיע למדריגת קדושים תהיו.

והנה ציום הכיפורים לקחו שני שעירים וגו', ונתן אהרן על שני השעירים גורלות, גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאל (טז-ח). וצגמרא (יומא קז): דצי רצי ישמעאל תנא, עזאל, שמכפר על מעשה עוחא ועזאל ע"כ. וצרש"י עוחא ועזאל מלאכי חבלה הם, שירדו לצרך צימי נעמה אחות חובל קין, ועליהם נאמר (צראשית ו-צ) ויראו בני האלהים את צנות האדם, כלומר על עריות מכפר ע"כ. ויש להצין הלא שעיר לעזאל מכפר על כל עונות בני ישראל, וכמצואר להדיא צכחצו, והתודה עליו את כל עונות בני ישראל, ואת כל פשעיהם לכל חטאתם (טז-כא). וצחורה תמימה (שם אות לט) כתב, דצריך לומר דעיקרו צא לכפר על עון עריות, ורק כשמתודה עליו מתודה אגצ על כל העונות ע"כ. אצל צאמת מצואר צרמצ"ם (ה' תשובה א-צ) דשעיר המשלח מכפר על כל עצירות צבתורה הקלות והחמורות ע"ש. ואם כן למה נקרא עזאל שמכפר על עון עוחא ועזאל. ומה גם שאולי המלאכים

אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רצונו של עולם מה לילוד אשה ציינו וכו'. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה וכו'. אמר להן, למנרים ירדתם וכו' ע"ש. והיינו שראו מלאכים גדול מעלת ישראל צייני ה', שרצה ליתן להם תורתו. ושאלו מה לילוד אשה 'ציינו', הלא אגחנו המקורצים ביותר למעלה לפני ה', ואיך נכנס משה לפני ממיצתם, והוא עומד ציינו, צין המלאכים להקב"ה. והשיב להם משה, כי צאמת ישראל גדולים מהם, כלום למנרים ירדתם, להכות בכורי

מנרים, הלא ה' צעמנו עבר, אני ולא מלאך, והוא מטעם שלא תכשלו מטומאת מנרים לירד ממדריגתם. ואנו עם ישראל ישבו שם רד"ו שנה, ולא היה אחד מאתנו פרוץ בערוה, הרי כי מעלתינו צאמת גדולה ממעלתכם. ולכן השעיר המשחלח שצא לכפר על כל עונות צית ישראל, קראו אותה על שם עוזא ועזאל, לעורר צזה זכות, אם מלאכי השרת נכשלו בחטא כשצאו להעולם השפל הזה, מה יענו קרוצי חומר, ואף על פי כן ישראל מלאים מנות כרמון, וגן נעול אחותי כלה.

על הטוב יזכר
ידידינו החשובים שהשמחה במעונם
שנדבו להוצאת קונטרס הזה

* * *

הר"ר עוזר פריעדמאן נ"ו
לרגל אירוסיו בנו בנימין נ"י
עב"ג בת הר"ר שמואל דוד לעפקאוויטש ע"ה

* * *

הר"ר ברוך יוחנן שווארץ נ"ו
לרגל אירוסיו בנו חיים משה נ"י
עב"ג בת הר"ר מאיר הערש לעווינגער נ"ו

* * *

הר"ר אלי' בריעגער נ"ו
לרגל הולדת בתו למול טוב

* * *

הר"ר מרדכי וויינבערגער נ"ו
לרגל הולדת בתו למול טוב

* * *

הר"ר משולם זושא גאלד נ"ו
לרגל הולדת בנו למול טוב